

NED. TANDHEELKUNDIG GENOOTSCHAP

VERSLAG VAN DE 133e VERGADERING OP ZATERDAG 7 EN
ZONDAG 8 MAART 1931 TE UTRECHT.

Na opening van de bijeenkomst op Zaterdagavond in hotel Terminus memoreerde de voorzitter, de heer J. Sanders Ezn. het jubileum van den heer Greeter Sr. en de onderscheidingen, ten deel gevallen aan de heeren Lind en van den Berg. Het jaarverslag werd daarna voorgelezen en voor kennisgeving aangenomen. De penningmeester bracht vervolgens verslag uit omtrent den toestand der geldmiddelen, waarna hem op advies der kas-commissie onder dankzegging voor zijn zorgvuldig beheer décharge werd verleend.

Tot afgevaardigde in het Algemeen Bestuur van het Tijdschrift voor Tandheelkunde werd in de vacature van den heer Klinkhamer benoemd de heer Joh. J. Griffijn. Diens plaats als vervangend lid wordt ingenomen door den heer B. H. de Beer.

Conform het bestuursvoorstel werd art. 27 van het Huishoudelijk Reglement gewijzigd, waardoor de October-vergadering voortaan op een werkdag in de 2e helft van October zal worden gehouden.

Aan de orde was daarna de bestuurs-overdracht, waarbij de af-tredende voorzitter waardeerende woorden wijdde aan zijn mede-bestuursleden, inzonderheid aan den heer Griffijn, die het bestuur ging verlaten. Hij droeg daarna het presidium over aan zijn opvolger den heer Coebergh.

Hierna was het wetenschappelijk gedeelte van het programma aan de orde. De heer Michaelis hield een voordracht over: „de therapie van enkele aandoeningen van het parodontium”, die gevolgd werd door een breedvoerige gedachtenwisseling.

Bij de wetenschappelijke en casuïstische mededeelingen demonstreerde de heer Nord een toestelletje voor het maken van spieroefeningen met de lippen voor orthodontische doeleinden en deed de heer Backer Dirks mededeeling van een geval van N. facialis-verlamming

in aansluiting aan een anaesthesie voor extractie van een ondermolaar; na 6 weken trad zonder therapie genezing op.

De voortgezette vergadering op Zondagmorgen werd geopend met een rede van den voorzitter, waarna de heer Chr. F. Kleine een methode demonstreerde tot het aanbrengen van een onderlaag van weeke rubber bij onderprotheses. Hierop volgde een voordracht van den heer de Jonge Cohen over: „een zeldzame vormanomalie van de ondermolaren.” Laatste spreker was Prof. Oskar Müller uit Bazel met een voordracht getiteld: „Die Devitalisation und die Amputation der Pulpa”. Een uitgebreide gedachtenwisseling besloot deze bijeenkomst.

De Secretaris,
BUISMAN.

OPENINGSREDE

van den Voorzitter, den heer P. J. J. Coebergh, op
Zondag 8 Maart 1931.

Door een toevallige omstandigheid heb ik zeer onlangs de gelegenheid gehad om veel te herlezen wat in de Handelingen van het Nederlandsch Tandheelkundig Genootschap en het Tijdschrift voor Tandheelkunde sedert 1900 is gepubliceerd.

Wij kennen allen wel het gevoel van een ietwat leege maag; wij kennen ook de uitdrukking van psychische ergernis: je wordt er misselijk van. Welnu, een gevoel van psychische depressie heb ik gekregen naarmate ik meer terug ging in de literatuur naar de oudste publicaties. En eene vergelijking met eenige der bekendste oude leerboeken uit Amerika, Duitschland, Engeland en Frankrijk deed mijn gevoel er niet beter op worden. Het zou zijn te kort doen aan de waarde der geschiedenis, indien men deze wilde bezien zonder te letten op omstandigheden en personen. Een beroep en de geschiedenis daarvan staan nooit geheel op zichzelf, maar worden begrensd en dus beïnvloed door de omgeving, de maatschappij. De maatschappij bestaat uit menschen van allerlei aard en waarde en daarom wordt dus een beroep beïnvloed door personen. Als onderdeel der maatschappij kennen wij vereenigingen of genootschappen, waar personen, die eenzelfde doel nastreven, trachten samen te werken, omdat de ervaring geleerd heeft: eendracht maakt macht.

De literatuur van ons beroep leert ons, dat reeds vele

jaren deze samenwerking heeft plaats gehad en het valt niet te ontkennen, ook wel met goede resultaten; zeker is het er niet op achteruit gegaan.

Het bovengenoemde deprimeerende gevoel ontstaat echter als men ziet, hoeveel over eenzelfde onderwerp gesproken en geschreven is en hoe verbijsterend lang het duurt, voordat men van al die propaganda in woorden eenig resultaat ziet.

Om iets te bereiken moet men wel het „frapper toujours” toepassen, maar ontmoedigd wordt men, als men vergelijkt, wat het resultaat is van alle afgegeven energie.

Het komt mij zoo voor, na al die geschriften uit de laatste 30 jaren doorgezien te hebben, dat men in hoofdzaak herhalingen aantreft van eenzelfde thema en zoo komt de gedachte dan bij mij op, of al dat gepraat niet was om maar te praten en noch de redenaar, noch de toehoorders langer aandacht aan het geheele geval schonken dan gedurende de vergadering. Zeker heeft men zich zeer zelden samengezet om maatregelen te treffen, teneinde tot daden te komen.

Meerdere onderwerpen steken ver uit boven het gemiddelde, als men het aantal der herhalingen optelt.

In 't bijzonder is de verzorging der schoolgaande kinderen en het daardoor bewerken van een beteren gezondheidstoestand, zeer dikwijls het onderwerp van voordracht en discussie geweest en er zijn besluiten, zelfs officieele moties aangenomen, om tot daden te geraken, waarvan men nergens de officieuse of officieele uitwerking vinden kan.

Het zou aanbeveling verdienen, om zoo kort maar zoo krachtig mogelijk een extract uit al die wenschen te hebben, teneinde daarnaar, indien noodig, te kunnen verwijzen.

Verder steekt het aantal der voordrachten met discussies over de pulpa- en wortelkanaalbehandeling ver uit boven het gemiddelde van andere onderwerpen.

Dat dit groote aantal, in de laatste 30 jaren in leerboeken en tijdschriften verschenen artikelen, als oorspronkelijke bijdragen of van voordrachten en discussies, bijzonder weinig positief resultaat hebben gehad, valt gemakkelijk te bewijzen.

Het programma van deze vergadering bevat een voordracht over „Die Devitalisation und Amputation der

Pulpa" en wel van een collega, dien men heeft genoodigd er speciaal voor uit Bazel over te komen.

In de vervlogen 30 jaren heeft men dit thema, wat toch een onderdeel uitmaakt van ons dagelijksch werk, wel een oneindig aantal malen behandeld. En het schijnt door het zoeven genoemde feit, dat wij er nogmaals over wenschen ingelicht te worden. Wij weten dus blijkbaar nog den waren weg niet van eene behandeling, die door honderden collega's dagelijks wordt uitgeoefend.

Omtrent de veranderingen, welke rondom den apex der radices plaats vinden, wordt histologisch, anatomisch, pathologisch en bacteriologisch gezocht in verschillende wetenschappelijke centra van de geheele wereld. Men bestrijdt elkaar fel, men tracht elkaar wetenschappelijke vliegen af te vangen, maar benaderen doet men elkaar niet. De resultaten van al die onderzoekingen in laboratorium en kliniek worden naast elkaar neergelegd in de periodieken of boeken en opgeborgen in bibliotheken, om later weer verzameld te worden door anderen in proefschriften, waaraan een klein onderzoek wordt toegevoegd en welke laatste dan ook weer komen te staan in de bibliotheken om hetzelfde lot te ondergaan.

Wanneer wij een blik slaan in de literatuur der prothetische tandheelkunde, dan vinden wij herhaaldelijk in het begin der verloopende 30 jaren opstellen over de waarde van *plaatwerk* tegenover *brugwerk*, over de waarde van zuig- en klem-bevestiging, over de mogelijkheid om bij het plaatsen van kunstkronen de pulpa te sparen.

Thans is het vraagstuk: prothese of brugwerk nog even onopgelost als destijds, om de eenvoudige reden, dat men de daaraan ten gronde liggende biologische, mechanische, technische en materiaal-problemen nog bij lange na niet opgelost heeft.

Men meent op het oogenblik goed te doen door in vele tandheelkundige centra extra vergaderingen te houden, waarin het probleem der partieele prothese eens grondig doorgenomen kan worden. Het is echter, gezien de historie, te verwachten, dat ook daarvan de schriftelijke resultaten weer in de bibliotheken worden bijgezet, zonder het gewenschte effect te hebben. Het effect van een afgesloten methode van uitvoering kan men bij de veelheid der mogelijkheden wel niet verwachten, maar het valt ook te betwijfelen, of men wel tot algemeen aangenomen grondgedachten zal komen.

Als men de literatuur uit een ander vlak beziet dan komt men ook tot vreemde gewaarwordingen.

Jaren geleden hebben wij allen, zonder slag of stoot, het silicaat-cement aangewend, zooals dit ons door de fabrikanten werd aangeboden. In alle landen der wereld heeft men dit gedaan en de schijn-schoonheid heeft ons gepakt, met het bekende resultaat, dat honderden tanden hun leven verloren door het afsterven der pulpa. Thans weten wij wel hoe die kwade werking te voorkomen, maar intusschen is het onheil gebeurd.

Jaren geleden hadden wij reeds kennis van de vervaardiging van wat men nu Jacket-kronen noemt. De methode is in vergetelheid geraakt, niet omdat zij op zichzelf niet mooi is, maar vast en zeker om den slechten invloed op de pulpa en de daaraan verbonden verdere gevolgen, welke in den regel pas eenige jaren na plaatsing der kronen, optrad.

Thans doet men hetzelfde weer en het zou mij niet verwonderen als binnen een paar jaren de methode weer in vergetelheid raakt om dezelfde, zooeven genoemde reden. Een groot aantal pulpae zal de schok van het afslijpen niet verdragen, wanneer dit gedaan wordt binnen een of twee dagen. Indien men werkelijk het kwade gevolg van het verwijderen van een betrekkelijk groot deel van het weefsel van een gezonde, niet carieuze tand wil voorkomen, dan zal men voor het afslijpen een periode van minstens twee maanden moeten nemen. De praktische uitvoerbaarheid wordt daardoor in zeer vele gevallen onmogelijk gemaakt. Maar men moet daartegenover stellen, dat het verlies van een gezonde pulpa geen kleinigheid is.

Jaren geleden is de literatuur doorstroomd van artikelen over „*Kataphorese*”, eene methode, om door de inwerking van zwakke electriche stroomen op bepaalde chemische stoffen, anaesthesie en steriliteit te bewerken. Ook heeft men door verhitting met een gloeiende platina-draad beproefd uit chemische middelen hoogere actie te verkrijgen.

Later heeft men, nadat de *Kataphorese*-lectuur opgeborgen was en in vergetelheid geraakt, hetzelfde op eene andere wijze beproefd door de z.g. *Ionisatie*, weer berustende op versterking der werking van chemische stoffen door middel van sterke voltage met zwakke ampère. Ook deze methode vond haar weg niet in de praktijk.

Thans is het een andere vorm van elektrische stroom, welke men uit de chirurgie in de tandheelkunde wenschte te brengen en wel de *diathermie*, die feitelijk zonder chemische stoffen aangewend wordt.

Is het wonder, dat men met een blik op het verleden tamelijk sceptisch staat tegenover deze laatste methode? Men denkt vanzelf aan het bovengenoemde ongeval met de silicaat-cementen. Begeven wij ons niet in een zeer gewaagd experiment op mensen, waarvan wij de eventueel schadelijke draagwijdte ook weer evenmin voorzien kunnen als bij de silicaat-cement-vulling? Moet er nog niet iets anders gebeuren in het laboratorium of door dierproeven, alvorens de experimenten bij den mensch worden voortgezet? Wij weten nu eenmaal, dat schadelijke gevolgen van eene behandeling niet altijd na een dag, een week of een maand moeten te voorschijn komen.

Jaren geleden, omtrent 1895 was de lachgas-narkose over de geheele wereld in gebruik. Door de verbeterde injectie-methode met cocaïne en daarna met novocaïne en adrenaline hield men, behalve in Engeland, met het gebruik van de lachgas-narkose op. Thans zien wij de N_2O -narkose weer opduiken uit vergetelheid en trots alles, wat tegen- en het weinige, wat vóór het gebruik te zeggen is. Men zou ons den indruk willen geven, alsof er thans andere stikstof en zuurstof bestaat dan weleer. Gaat ook deze in vergetelheid geraakte methode weer opduiken om na eenigen tijd weer te verdrinken?

U zult het met *mijn* betoog wellicht niet geheel eens zijn en het is mogelijk, dat U bij U zelf vraagt: waar ik heen wil? Naar een werkwijze voor ons Genootschap op zulk een basis, dat zij meer nut kan hebben.

Vele jaren achtereen zijn er Zaterdagavond- en Zondagvergaderingen gehouden.

De avond-vergaderingen, waarvan in den regel het laatste deel gewijd werd aan „vrije mededeelingen”, schijnen in het algemeen meer nut te hebben, dan de voordrachten op de Zondag-vergaderingen. Men spreekt zich na de voordrachten niet uit in de discussie. Men neemt het gesprokene op gedurende de voordracht en men wil, of durft niet goed in debat te gaan. Veelal ontbreekt de tijd voor een uitgebreid debat.

Menigmaal is in- en buiten de vergaderingen gesproken over de noodzakelijkheid, dat meer leden actief moesten worden in het wetenschappelijk deel der verga-

deringen en men zich, *juist in het N.T.G.*, niet afhankelijk moest behoeven te stellen van binnen- of buitenlandse gasten om de agenda's te vullen.

In de notulen van ons Genootschap vindt men herhaaldelijk de klacht, dat op de bekende briefkaart, met verzoek om medewerking voor de eerstvolgende vergadering, veel te weinig antwoorden inkomen en de antwoorden zijn bijna altijd van dezelfde leden.

Dat moet en kan, dunkt mij, anders worden, zoodat de vergaderingen door hun geheel anderen aard een dieperen indruk zullen maken, vooral door algemeene deelname der leden aan de discussie. Men zal wat dieper in de wetenschap moeten duiken en daarvoor zal voorbereidende studie noodig zijn.

Een programma samen te stellen, zooals men in de laatste 15 jaren heeft gedaan, eischte van de zijde der leden hoogstens 15% medewerking. Zeker zal het noodig zijn, om dit percentage tot minstens 40% op te voeren.

Het Bestuur zal echter niet kunnen wachten tot de leden in bovengenoemden vorm hun activiteit uit zichzelf gaan toonen, maar langzaam druk op hen moeten gaan uitoefenen, teneinde het doel te bereiken.

Omdat het reeds herhaaldelijk gebleken is, dat men met dwang weinig bereikt, doe ik allereerst een ernstig beroep op Uwe spontane medewerking. Laat het nu niet zoo gaan als het in den regel gaat, dat men na het verlaten der vergadering zoo spoedig vergeten is, wat er gezegd werd, maar mogen mijne woorden U tot ernstig nadenken stemmen, teneinde *juist in het N.T.G.* met zijn bijzonder standpunt, eene vruchtbare samenwerking te verkrijgen, welke toch uiteindelijk aan ieder der leden persoonlijk ten goede komt.

Moge het spoedig blijken, dat mijn beroep succes heeft gehad.

Als U mij in 't algemeen Uwen onmisbaren en zeer gewaardeerden steun geeft, dan zal ik trachten in de komende jaren het N.T.G. te leiden in een richting, die zijn bloei bevordert.

JAARVERSLAG 1930.

Wanneer schrijver dezes wederom verslag moet doen van de lotgevallen van het Genootschap, dan heeft hij voorop te stellen, dat het afgelopen vereenigingsjaar zich door afwezigheid van belangrijke gebeurtenissen heeft gekenmerkt.

Vergaderingen. Als gewoonlijk werden de twee reglementair voorgeschreven vergaderingen gehouden, resp. op 8 en 9 Maart en op 16 October. Laatstgenoemde bijeenkomst had opnieuw bij wijze van proef op een werkdag plaats in het Tandheelkundig Instituut, waarbij de Directeur de leden tevens gelegenheid gaf om in de ochtenduren zich een indruk te verschaffen omtrent den gang van het onderwijs. Tot meerdere aantrekkelijkheid van dit bezoek hielden de lectoren Mej. Schuiringa en Dr. de Groot demonstraties. De middagvergadering werd besloten met een gemeenschappelijke maaltijd in Hotel Terminus, alwaar des avonds het wetenschappelijk gedeelte der bijeenkomst werd voortgezet en tevens de huishoudelijke aangelegenheden afdoening vonden.

Het drukke bezoek van deze werkdag-vergadering (42 leden en 8 introducés*) was opnieuw bewijs, dat de vaak geopperde bezwaren tegen een dusdanige regeling geen werkelijk beletsel vormen voor deelneming. Het bestuur heeft daarin dan ook voldoende grond gevonden om een voorstel tot definitieve instelling hiervan aan de vergadering te doen.

Wetenschappelijke voordrachten. Aan sprekers en verscheidenheid van onderwerpen heeft het ook ditmaal niet ontbroken. Op Zaterdagavond 8 Maart, na afdoening van de huishoudelijke agenda, stelde de heer J. Sanders Gzn. de vraag: „Is er in de conserveerende tandheelkunde nog plaats voor de cohesieve goudvulling?” Op den daaropvolgenden Zondagmorgen voerden achtereenvolgens het woord de heer S. F. Göttlich met een voordracht getiteld: „De physiologische beweging der tanden en wat zij ons door de praktijk leert,” Mevrouw E. Etema over: „De waarde van de methode Walkhoff voor behandeling van periapicale aandoeningen,” en de heer J. Musaph met een uiteenzetting inzake „een kroon met porceleinen voorvlak (Handelman kroon)”. Tot slot gaf de heer E. J. van den Berg een gedetailleerde demonstratie van zijn „Indirecte inlay-techniek.”

Op Donderdag 16 Februari trad als buitenlandsche spreker op de heer G. Korkhaus uit Bonn met als onderwerp: „Die

*) Tegen 28 leden en 8 gasten op de Maart-vergadering.

Praxis der orthodontischen Prophylaxe und Frühbehandlung." Hierna vroeg de heer B. R. Bakker aandacht voor het resultaat van zijn onderzoekingen aangaande „*Verband tusschen techniek en materiaalkennis.*" Wederom sprak en demonstreerde de heer E. J. v. d. Berg en wel over: „*Partieele prothese en afneembaar brugwerk.*" In de avondvergadering hield de heer J. Musaph Kanteman een beschouwing over de „*Oorzaak van de mislukking van zekere soort porselein-vulling.*"

Bij het gebruikelijke agendapunt: wetenschappelijke en casuïstische mededeeling vestigden de heeren Nord, da Costa, Göttlich, de Jonge Cohen en mejuffr. Dullemond de aandacht op wetenswaardige en interessante gevallen en andere zaken, waarbij de vaak levendige gedachtenwisseling tot de aantrekkelijkheid van deze rubriek het hare bijdroeg. Een en ander vond reeds publicatie in het Tijdschrift voor Tandheelkunde.

Huishoudelijke Aangelegenheden. Verschillende aangelegenheden van huishoudelijken aard kregen hun beslag en waren onderwerp van breedvoerige discussie. Ter verhooging van de inkomsten werd de contributie vastgesteld op f 25.—. De verkiezing tot het lidmaatschap gaf opnieuw stof voor uitgebreide beschouwingen zonder dat deze laatste tot op heden tastbare resultaten hebben voortgebracht. Middelerwijl vormt dit punt nog steeds een onderwerp van overleg tusschen bestuur en leden.

Leden. De ledenlijst onderging een aanvulling door de toetreding als gewoon lid van Mevr. Verschoor—Isebree Moens en van de heeren Becker, Eibrink Jansen Henry en Michaelis. Door het overlijden van collega Switters, van wiens heengaan en verdiensten voor het Genootschap reeds in het vorige Jaarverslag melding is gemaakt, leed het Genootschap een gevoelig verlies. Het gewone leden-tal bedraagt thans 64, de lijst der buitengewone leden telt 10 namen, die der eere-leden 8.

Bestuur. De bestuursvacature ontstaan door het overlijden van collega Switters bleef om redenen van piëteit onvervuld tot de periodieke aftreding algeheele voorziening noodig maakte in de October-vergadering.

Daar de voorzitter, de heer Sanders, zijn reglementair maximum had bereikt, was voor hem geen herbenoeming mogelijk en moest hij dus aftreden. De heer Griffijn achtte voor zich na een veeljarig penningmeesterschap de tijd van heengaan gekomen en ambieerde geen herbenoeming. De vergadering legde het presidium in handen van den heer Coebergh, ter-

wijl de heer Duyvensz bereid gevonden werd om de plaats van den heer Griffijn in te nemen. Gelukkig bleef de aftredende voorzitter althans voor het bestuur behouden door zijn benoeming tot 2en secretaris. De vice-voorzitter en de 1e secretaris, resp. de heeren Van Hasselt en Buisman zagen hun mandaat vernieuwd.

Het bestuur kwam het afgelopen jaar vier maal bijeen, tweemaal te Utrecht en tweemaal ten huize van den secretaris te Amsterdam. Min of meer spoedeisvende gevallen of tuschentijdsche beslissingen werden op de gebruikelijke wijze door middel van omzendbrieven afgedaan. Gelijk steeds in den afgelopen vierjarigen zittingstijd van het bestuur was de onderlinge verstandhouding volmaakt. Het is dan ook met leedwezen, dat het blijvende gedeelte den heer Griffijn zijn midden ziet verlaten. Een woord van dank dezerzijds voor diens algemeen aandeel in de bestuurszaken, naast zijn bekende toewijding voor het geldelijk beheer is hier zeker op zijn plaats.

Hoewel de aftredende voorzitter zijn zetel slechts gaat veruilen voor een andere (zij het ook van minderen rang), zoo is er toch voor schrijver dezes reden ook een enkel woord aan hem te besteden. De meer regelmatige samenwerking tusschen voorzitter en secretaris heeft den penvoerder gelegenheid geschonken om zijn bizondere bestuurskwaliteiten aan den lijve te ondervinden, dank zij diens nimmer falende aandacht voor zelfs de geringste details. Niet alleen het presidium, doch de geheele bestuursgestie had zijn zorgen. Door deze veelzijdige bemoeiingen heeft de scheidende praeses den schrijver het werk wel gemakkelijk en aangenaam gemaakt!

Rest mij nog den Directeur van het Tandheelkundig Instituut dank te zeggen voor de bereidwillige beschikbaarstelling van het gebouw voor onze bijeenkomsten en voor de medewerking ook in andere opzichten. —

De 1e Secretaris,

BUISMAN.